

Αξιολόγηση

www.espa.gr

June 3rd, 2017

Η αξιολόγηση αποτελεί τη συστηματική και αντικειμενική αναλυτική εκτίμηση μιας παρέμβασης και επιδιώκει να εκτιμηθεί η επιτυχία της όσον αφορά τους στόχους, να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα, την επίπτωση και τη βιωσιμότητά της και να αντλήσει διδάγματα.

Οι αξιολογήσεις είναι χρήσιμες καθώς εστιάζουν σε όλο τον κύκλο ζωής μιας παρέμβασης: από τη στρατηγική (θέτοντας ερωτήματα όπως *Κάνουμε τα σωστά πράγματα;*), την υλοποίηση (*Γίνονται τα πράγματα σωστά;*) έως και την αξιοποίηση (*Τί διδάγματα αντλήσαμε;*) και θέτουν ερωτήματα βάσει των οποίων δύναται να:

- αναγνωρίσουν πόσο αποδοτικές ήταν οι παρεμβάσεις ως προς τον τρόπο χρήσης των πόρων,
- συνεισφέρουν στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση και κατανομή των διαθέσιμων πόρων,
- συνεισφέρουν στη λήψη αποφάσεων για το σχεδιασμό ή τον τρόπο βελτίωσης μιας παρέμβασης,
- εντοπίσουν παρεμβάσεις για συνέχιση, αναπαραγωγή, μεγέθυνση ή τερματισμό,
- αναλύσουν αν επιτεύχθηκαν τα επιθυμητά αποτελέσματα και τους λόγους για τους οποίους αυτά επιτεύχθηκαν ή δεν επιτεύχθηκαν,
- να εκτιμήσουν κατά πόσο είχε νόημα η παρέμβαση για τους συμμετέχοντες,
- υποστηρίξουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για εναλλακτικές παρεμβάσεις, ανταγωνιστικές ή μη,

- προσφέρουν διδάγματα, υπογραμμίζουν τα επιτεύγματα, αναδεικνύουν τα δυνατά σημεία και κάνουν συγκεκριμένες συστάσεις για τη βελτίωση και την αναθεώρηση μιας παρέμβασης,
- βοηθήσουν στο να υπάρξει συναίνεση για τις αιτίες ενός προβλήματος και του τρόπου αντιμετώπισής του,
- εκτιμήσουν πώς και γιατί τα αποτελέσματα επηρεάζονται από συγκεκριμένες δραστηριότητες,
- αναγνωρίσουν αναδυόμενα προβλήματα και να αποσαφηνίσουν τις διαδικασίες και τις αποτυχίες ή επιτυχίες κατά τη διάρκεια υλοποίησης μιας παρέμβασης.

Στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της αξιολόγησης για την ενδυνάμωση της εστίασης στα αποτελέσματα των προγραμμάτων και την εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών που υιοθετήθηκαν.

Ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (CPR) 1303/2013 θέτει τις βασικές απαιτήσεις σε σχέση με την αξιολόγηση την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο οποίος ορίζει ότι οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των προγραμμάτων καθώς και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεών τους (άρθρο 54-1). Όλες οι αξιολογήσεις θα πρέπει να συνδέονται με τη λογική της παρέμβασης και με τους ειδικούς στόχους κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Βάσει του Κανονισμού, στη νέα προγραμματική περίοδο τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προβούν στη διενέργεια μιας σειράς αξιολογήσεων για τη βελτίωση του σχεδιασμού:

Εκ των προτέρων αξιολόγηση

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante evaluation) αποτελεί μια θεωρητική ανάλυση, η οποία εκτιμά την ισχύ της θεωρίας πίσω από την επιδιωκόμενη αλλαγή (theory of change) που στοχεύει να επιτύχει ένα πρόγραμμα και τη λογική της παρέμβασης, πάνω στην οποία έχει βασιστεί ο σχεδιασμός του προγράμματος πριν την έναρξη υλοποίησής του.

Με την εγκύκλιο για τη διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης και της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 (α.π. 30941 / ΕΥΣΣΑΑΠ 1605/ 12-7-2013), δόθηκαν οι βασικές κατευθύνσεις για την οργάνωση και διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης των ΕΠ, οι οποίες ολοκληρώθηκαν και υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου

Κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου είναι χρήσιμο να πραγματοποιούνται αξιολογήσεις τόσο σε σχέση με την εφαρμογή (αξιολογήσεις εφαρμογής), όσο και με τις επιπτώσεις μίας παρέμβασης (αξιολογήσεις επιπτώσεων).

Η αξιολόγηση εφαρμογής (implementation evaluation) πραγματοποιείται κατά την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και εξετάζει τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισής τους, προκειμένου να υποστηριχθεί η ομαλή ολοκλήρωσή τους. Για το λόγο αυτό, η αξιολόγηση εφαρμογής είναι πιο χρήσιμη στις αρχές της προγραμματικής περιόδου, στα πρώτα στάδια του κύκλου ζωής των παρεμβάσεων.

Η αξιολόγηση επιπτώσεων (impact evaluation) διερευνά τα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης παρέμβασης, το βαθμό επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί και το κατά πόσο θα άλλαζαν τα αποτελέσματα αν δεν είχε υλοποιηθεί η παρέμβαση. Ο ρόλος της αξιολόγησης

επιπτώσεων είναι να γίνει κατανοητή η λειτουργία μιας παρέμβασης και να διαχωριστούν οι επιπτώσεις που οφείλονται στην παρέμβαση από εκείνες που οφείλονται σε άλλους παράγοντες. Για το λόγο αυτό, οι αξιολογήσεις επιπτώσεων είναι πιο χρήσιμο να λάβουν χώρα σε μεταγενέστερα και προς τα τελικά στάδια της προγραμματικής περιόδου.

Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σκοπός της εκ των υστέρων αξιολόγησης (ex-post evaluation) είναι να συνθέσει μια ακριβή εικόνα όλης της προγραμματικής περιόδου. Η αξιολόγηση εξετάζει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των Ταμείων και των επιπτώσεών τους στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, αλλά και τη συνεισφορά τους στις προτεραιότητες της Ένωσης για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Έκθεση σύνοψης των αξιολογήσεων

Η έκθεση σύνοψης των αξιολογήσεων (report summarising evaluation) αποτελεί μια έκθεση η οποία παρουσιάζει συνοπτικά τα συμπεράσματα όλων των αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και τις κύριες εκροές και αποτελέσματα του προγράμματος, τα ζητήματα που κρίνεται πως επηρεάζουν την επίδοση του προγράμματος και τα μέτρα που έχουν ληφθεί (άρθρο 114-2). Στόχος της έκθεσης είναι να βοηθήσει τα κράτη-μέλη να προετοιμαστούν για την επόμενη προγραμματική περίοδο αλλά και να υποστηρίξει την εκ των υστέρων αξιολόγηση που θα πραγματοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη.

Σχέδιο Αξιολόγησης

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα σχεδιαστούν και θα πραγματοποιηθούν ποιοτικές αξιολογήσεις στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων επιβάλλει την κατάρτιση ενός ή περισσότερων Σχεδίων Αξιολόγησης. Το Σχέδιο Αξιολόγησης (evaluation plan) αποτελεί ένα στρατηγικό έγγραφο που

περιγράφει πως θα γίνει η αξιολόγηση ενός προγράμματος και του πως θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τη βελτίωση του προγράμματος και της λήψης αποφάσεων.

Ένα Σχέδιο Αξιολόγησης έχει ως στόχο:

- τη βελτίωση της ποιότητας των αξιολογήσεων μέσω σωστού σχεδιασμού, περιλαμβάνοντας τον προσδιορισμό και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων
- την παροχή πληροφορίας στους διαχειριστές και λήπτες αποφάσεων που βασίζεται στις αξιολογήσεις
- να διαμορφώσει ένα πλαίσιο για το σχεδιασμό αξιολογήσεων επιπτώσεων
- να διασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις θα παρέχουν τις αναγκαίες εισροές για την κατάρτιση των ετήσιων εκθέσεων και των εκθέσεων προόδου
- να διευκολύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο να συνθέσει τα ευρήματα από τα διαφορετικά κράτη-μέλη και να επικοινωνήσει τα διαθέσιμα στοιχεία
- να εξασφαλίσει ότι έχουν προβλεφθεί οι κατάλληλοι πόροι για τη ολοκλήρωση των αξιολογήσεων

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, έχει αποφασιστεί να καταρτιστεί ένα Σχέδιο Αξιολόγησης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και ένα Σχέδιο Αξιολόγησης σε επίπεδο Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2014-2020.